Challenging Hostile Views and Fostering Civic Competences

Jak bez obaw wspierać demokrację i tolerancję

CLIO

Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń
Instytucja Edukacyjna m. st. Warszawy

Projekt współfinansowany w ramach programu Unii Europejskiej „Erasmus+"

Wydawca

Opracowanie merytoryczne i redakcyjne:
Zespół projektu CLIO Warszawskiego Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń oraz Zespołu Szkół Poligraficznych w Warszawie

„Warszawa 2020”

Skład i łamanie:
Zespół Szkół Poligraficznych w Warszawie

Projekt graficzny:
Ronja Kummer, Julian Riemann

Numer Projektu:
2019-1-DE02-KA202-006185

Licencja ta pozwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz tak długo, jak utwory zależne będą również obejmowane tą samą licencją.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Wsparcie Komisji Europejskiej dla produkcji tej publikacji nie stanowi poparcia dla treści, które odzwierciedlają jedynie poglądy autorów, a Komisja nie może zostać pociągnięta do odpowiedzialności za jakiekolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.

CLIO

Radzenie sobie z postawami wrogości a budowanie kompetencji obywatelskich.

Trudne wyzwania dla nauczycieli szkół zawodowych.

CLIO jest projektem finansowanym ze środków Erasmus+. Koordynatorem projektu jest Instytut Dydaktyki dla Demokracji Uniwersytetu im. Leibniza w Hanowerze w Niemczech. Partnerami są: Zespół Szkół Średnich im. Nicoli Tesli w Vukovarze i Centrum Dialogu Nansen w Osijeku w Chorwacji, Centrum Dialogu i Demokracji w Wiedniu w Austrii, Zespół Szkół Poligraficznych im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie oraz Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń w Warszawie.

Interdyscyplinarny zespół specjalistów przygotowuje materiały i programy szkoleń dla nauczycieli i dyrektorów. Narzędzia profesjonalnego wsparcia, stworzone przez Zespół CLIO, będą pomocą dla nauczycieli w sytuacjach wymagających reakcji na łamanie zasad demokracji i prezentowanie postaw antydemokratycznych przez uczniów.

Więcej informacji:

www.clio-project-eu

https://www.wcies.edu.pl/wspolpraca-miedzynarodowa/clio

http://www.zspoligraf.pl/erasmus-clio

www.facebook.com/ClioProject

CLIO

Challenging Hostile Views and Fostering Civic Competences

Sparkling moves for VET Teachers

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

WCIES
Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń
Instytucja Edukacyjna m. st. Warszawy

Zespół Szkół Poligraficznych im. Marszałka Józefa Piłsudskiego

Institut für Didaktik der Demokratie
Leibniz Universität Hannover, Niemcy
www.idd.uni-hannover.de/en

Tehnička škola Nikole Tesle
Vukovar,
Chorwacja
www.ss-tehnicka-ntesla-vu.skole.hr

Zespoł Szkól Poligraficznych,
Warszawa,
Polska
www.www.zspoligraf.pl

Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i szkoleń,
Warszawa,
Polska
www.wcies.edu.pl

Nansen Dijalog Centar, Osijek,
Chorwacja
www.www.ndcosijek.hr

Demokratiezentrum Wien,
Wiedeń, Austria
www.demokratiezentrum.org

Spis Treści

W kilku słowach 4

Sytuacja w Polsce 5

Na co narażony jest nauczyciel? 7

Dylematy nauczyciela 9

Sygnały ostrzegawcze 10

Dlaczego jest to ważne? 11

Co mogę zrobić, gdy moje dane pojawią się na www.redwatch.pl, zostałem pomówiony, zniesławiony, znieważony lub dostaję pogróżki? 13

Co mogę zrobić, jeśli uczeń wypowiada treści lub prezentuje zachowania dyskryminujące? 16

Do czego mogę się odwołać? 18

Działania wychowawcze 21

Profilaktyka 23

Dalsze możliwości szkolenia w CLIO 25

Projekt CLIO 26

Bibliografia i źródła 27

W kilku słowach

Z informatora dowiesz się:

- Dlaczego reagowanie jest ważne?
- Kiedy nauczyciel może i powinien interweniować w obliczu określonych wypowiedzi i zachowań uczniów, ich rodziców lub innych nauczycieli?
- Jak można wykorzystać różne portale?
- Po jakie środki prawne możesz sięgnąć?
- Jakie są efektywne podejścia pedagogiczne?
- Jakie są możliwości uzyskania wsparcia i zorganizowania warsztatów dla uczniów i szkoleń dla kadry nauczycielskiej?
- Co proponuje Projekt CLIO?

Sytuacja w Polsce

W ostatnich latach zauważalny jest w Polsce wzrost liczby przestępstw z nienawiści. Wynika on między innymi z ostrego spolaryzowania życia społecznego w Polsce. Stosowanie strategii zarządzania strachem doprowadziło do wzrostu napięcia, usztywnienia przekonań i narastania atmosfery wrogości, a w konsekwencji do załamania się dialogu. Im więcej strachu, tym więcej ksenofobii i aktów nienawiści, braku tolerancji i łamania reguł demokratycznych, takich jak równość i różnorodność. Oś konfliktu przebiega na różnych płaszczyznach. Przeciwstawiane są sobie dwie grupy przekonań, idei czy wartości.

- Co jest dobrem, co złem?
- Kto jest obcy, kto nasz?
- Kto jest patriotą, a kto zdrajcą?
- Co jest zagrożeniem, co bezpieczeństwem?

Podział na „my" i „oni" widoczny jest nie tylko w pełnych negatywnych emocji wpisach na forach internetowych, ultraprawicowych manifestacjach czy wydarzeniach organizowanych przez społeczność LGBT, wzbudzających agresywne reakcje członków grup prawicowych. Uczestnicy Marszu Niepodległości wykrzykują antydemokratyczne, rasistowskie, antysemickie i homofobiczne hasła. Ten podział przenosi się na różne obszary życia rodzinnego i społecznego.

Szkoła nie jest miejscem oderwanym od tego, co dzieje się poza nią. Uczniowie przynoszą cały bagaż swoich doświadczeń do klasy. Poczucie wykluczenia i braku perspektyw, polaryzacja społeczna, trudny start młodych w dorosłe życie, kryzys migracyjny, kryzysy gospodarcze (ostatnio widmo kryzysu po COVID-19) dotyczą też uczniów i ich rodzin.

Nauczyciele, dyrektorzy, decydenci i rodzice również prezentują różne postawy. Jedni szanują reguły demokratyczne i są przekonani, że szkoła powinna przygotowywać do życia w społeczeństwie obywatelskim. Inni sami odnaleźli swoje miejsce na krańcach silnie spolaryzowanej sceny. Wtedy pole do dyskusji i rozmowy jest zawężone, dominują silne negatywne emocje i brak racjonalnego myślenia. Niektórzy zaś deklarują neutralność i w związku z tym uważają, że powinni koncentrować się tylko na nauczaniu swojego przedmiotu.

Na co narażony jest nauczyciel?

Podjęcie prób kreowania przestrzeni do rozmowy i dialogu, uczenia postawy otwartości i szacunku do wartości demokratycznych naraża niekiedy nauczycieli i uczniów na wrogie reakcje niektórych osób. Bywa, że dyrektorzy, nauczyciele i samorządowcy tłumaczą się z realizacji edukacyjnych programów antydyskryminacyjnych w szkołach. Prawicowe organizacje sugerują, że zajęcia antydyskryminacyjne służą indoktrynacji dzieci i młodzieży oraz „promowaniu homoseksualizmu i pedofilii".

W skrajnych przypadkach nauczyciele i uczniowie mogą trafić na stronę portalu www.redwatch.info promującego rasistowskie i faszystowskie idee oraz spotkać się z hejtem w mediach społecznościowych. Osoby uznane za propagatorów wrogich doktryn mogą być umieszczone na listach w Internecie, ujawniane są ich imiona i nazwiska, wizerunki, a niekiedy numery telefonów, adresy i miejsca pracy. To, że serwery, na których pojawiają się te informacje, ulokowane są poza Polską, nie zmienia sytuacji osób, których dane są publikowane.

Szkoła potrzebuje dziś wsparcia w przygotowaniu się do nowych wyzwań. Nauczyciele powinni czuć, że mają wsparcie zarówno merytoryczne, prawne jak i organizacyjne. Warto też pamiętać o tym, że pomimo negatywnych zjawisk, w Polsce w dalszym ciągu:

- przepisy prawa zakazują dyskryminacji, stosowania przemocy, promowania rasizmu, faszyzmu i nazizmu; nakazują przestrzeganie reguł demokratycznych, ochronę dobrego imienia i dóbr osobistych oraz równość wobec prawa bez względu na płeć, wyznanie, kolor skóry czy przynależność etniczną;

- liczne instytucje i eksperci zajmują się profesjonalnym wsparciem szkoły w obszarze wzmacniania wartości demokratycznych i obywatelskich oraz zapobiegania radykalizacji.

Wielu osobom związanym z edukacją towarzyszy dylemat dotyczący tego, gdzie jest granica pomiędzy tolerancją i uszanowaniem cudzych poglądów a przyzwoleniem na stopniowo narastającą niechęć, marginalizowanie, kierowanie się uprzedzeniami, ksenofobię i stosowanie przemocy. Nauczyciele nie chcą zajmować się polityką na lekcji. Niektórzy uważają, że np. rozmowa o prawach osób LGBT jest właśnie tematem politycznym forsowanym przez środowiska lewicowe, które chcą zdominować tradycyjnie katolicką polską kulturę. Co może zrobić nauczyciel, by się nie pogubić w gąszczu przekonań, emocji, uprzedzeń i nieprawdziwych informacji?

W atmosferze narastającego kryzysu wartości i polaryzacji postaw coraz trudniej odnaleźć się nauczycielom. Potrzebują wsparcia merytorycznego, zrozumienia przepisów prawa oraz oparcia w zespole, by umiejętnie diagnozować potrzeby uczniów, rozpoznawać problemy, prowadzić dyskusję z uczniami i kształtować u nich postawy szacunku do innych osób bez względu na ich kolor skóry, przynależność etniczną, orientację seksualną czy poglądy oraz uczyć, że dialog jest korzystniejszy niż konfrontacja siły. O takie wsparcie należy zadbać.

Jak rozpoznać, że młody człowiek radykalizuje się?

- Sygnałami wczesnego etapu radykalizacji mogą być na przykład wpisy w mediach społecznościowych, rasistowskie lub faszystowskie symbole na koszulkach, gesty, wlepki, napisy na ławkach i murach czy agresywne zachowania wobec innych osób.

- Czy dostrzegasz takie sygnały w swojej szkole?

- Radykalizacja jest procesem. Zaczyna się od drobnych symptomów i stopniowo narasta. Przyzwolenie na „małą ksenofobię” i antysemityzm oraz wiara w to, że młody człowiek dorośnie i sam zweryfikuje swoje poglądy, mogą mieć tragiczne skutki. Utrwalone przekonania i postawy są trudne do zmiany. O tym warto pamiętać.

Dlaczego jest to ważne?

Jest to ważne dlatego, że:

- w podstawie programowej takich przedmiotów jak historia, geografia i wiedza o społeczeństwie są zapisy, które dają nauczycielowi prawo reagowania, a nawet nakładają na szkołę obowiązek w zakresie edukacji o prawach człowieka i ich ochrony, rozpoznawania przejawów ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu oraz kształtowania postawy przeciwstawiania się i przeciwdziałania zjawiskom dyskryminacji rasowej, ksenofobii i innym formom nietolerancji;

- szkoła ma obowiązek zapewnienia uczniowi nabycia kompetencji interkulturowej – jest to wymaganie podstawy programowej z języków obcych.

Granicą wolności jednostki jest prawo europejskie i krajowe - nauczyciel ma do czego się odwołać!

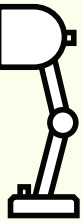

Jest to ważne, gdyż do zadań szkoły należą między innymi:

- umożliwienie wszystkim uczniom równego dostępu do kształcenia się
- zapewnienie warunków, w których każdy uczeń będzie mógł wykorzystać swój potencjał i nabywać wiedzę, nowe umiejętności i podnosić kompetencje
- przygotowywanie uczniów do życia w społeczeństwie obywatelskim
- zapewnienie bezpieczeństwa w szkole
- działanie zgodne z prawem
- zrealizowanie podstawy programowej

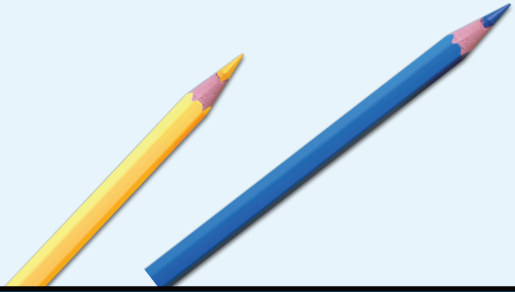

Zgłoszenie na portalu www.redwatch.pl

W takich sytuacjach warto skorzystać ze wsparcia i pomocy prawnej. Można o nie poprosić dyrektora szkoły, organ prowadzący szkołę, związki zawodowe lub Rzecznika Praw Obywatelskich.
Gdy dane (również wizerunek) pojawią się w Internecie, np. na stronie www.redwatch.pl, mamy do czynienia z nieuprawnionym ujawnieniem danych osobowych, wizerunku. Trzeba powołać się na Ogólne Rozporządzenie o Ochronie Danych Osobowych 2016/679 (RODO):

- zgłosić administratorowi strony nieuprawnione wykorzystanie danych
- jeśli zgłoszenie administratorowi nie pomaga, złożyć zawiadomienie na policji.

Pogróżki to przestępstwo groźby karalnej. Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 ze zm.) jasno wskazuje, że kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

- Jeśli wiadomo, kto kieruje pogróżki (i jest to uczeń), należy zgłosić ten fakt i zwrócić się o wsparcie do dyrektora szkoły i pedagoga.
- Uczeń i jego rodzice powinni zostać poinformowani o konsekwencjach prawnych i dyscyplinarnych dla ucznia w szkole.
- Uzyskać wsparcie prawne.
- Złożyć na policji zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa.

Pomówienie, zniesławienie, znieważenie w Internecie jest przestępstwem. Kodeks karny wskazuje, iż osoba pomawiająca, zniesławiająca lub znieważająca inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności. Jeżeli dopuszczamy się takiego czynu za pomocą środków masowego przekazu (do których należy Internet), poza karą grzywny sprawcy grozi kara pozbawienia wolności do 1 roku.

- Jeśli wiadomo, kto opublikował treści i jeśli jest to uczeń, warto zwrócić się o wsparcie do dyrektora szkoły i pedagoga.
- Uczeń i jego rodzice powinni zostać poinformowani o oczekiwaniach szkoły oraz możliwych konsekwencjach prawnych i dyscyplinarnych dla ucznia w szkole.
- Zgłosić fakt administratorowi strony ze wskazaniem skutków prawnych.
- Jeśli powyższe działania są nieskuteczne, złożyć zawiadomienie na policji.

Co mogę zrobić jeśli uczeń wypowiada treści lub prezentuje zachowania dyskryminujące

- Po pierwsze należy zdiagnozować sytuację.
- Jeśli zauważymy, że uczniowie prezentujący skrajnie prawicowe postawy starają się dominować i zastraszać innych, ważne jest, by przejąć kontrolę i wzmacniać innych uczniów w samodzielnym i niezależnym formułowaniu opinii.
- Nauczyciele i dyrekcja powinni wspierać postawy demokratyczne i prospołeczne innych uczniów.
- Sytuacje konfliktowe pomiędzy tymi grupami nie powinny być sprowadzane do poszukiwania rozwiązań za pomocą prowadzenia apolitycznych rozmów pomiędzy dwoma zwaśnionymi grupami młodych ludzi.

Ideologie bazujące na koncepcjach nierówności społecznych mogą być od siebie zależne i wzajemnie się wzmacniać. Agresja jednej strony powoduje izolację i opór po drugiej stronie. Na przykład wrogość wobec muzułmańskich uchodźców prowadzi z jednej strony do ich izolacji, a z drugiej do wzbudzenia poczucia zrozumienia, jeśli to oni użyją przemocy. W Polsce znane jest wydarzenie z Ełku w 2017, gdy obrażany i poniżany werbalnie pracownik baru w akcie desperacji, w odwecie zaatakował swojego agresora. Po jednej stronie było kilku zadomowionych migrantów z krajów arabskich, po drugiej grupa agresywnych klientów manifestujących swoją wrogość. Gdy pracownik baru w odwecie, zaatakował swojego agresora, przed barem zebrał się wzburzony tłum. Wydarzenie przybrałoby formę pogromu, gdyby nie interwencja policji. Na forach dyskusyjnych jedna i druga strona miała swoich obrońców.

Ważne jest, by przeciwdziałać podziałom wśród uczniów i zwracać uwagę zarówno na ich komunikację werbalną, jak i niewerbalną. Uczniowie mogą posługiwać się symbolami, czy wręcz manifestować swoje przekonania nosząc określony ubiór, publikując memy w mediach społecznościowych czy forach klasowych. Nie muszą to być prawnie zabronione symbole i znaki. Będą one jednak wskazywały na to, jak przebiegają linie podziału w klasie.

Do czego mogę się odwołać?

Warto wiedzieć, jakie zachowania są legalne w świetle prawa. W Polsce zakazane jest propagowanie symboli i treści rasistowskich, faszystowskich, nazistowskich. Penalizowane są przestępstwa motywowane uprzedzeniami. Odpowiednie zapisy można znaleźć w Konstytucji i Kodeksie Karnym.

Konstytucja:

- Art. 13. - zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa.

Kodeks Karny

- Artykuł 256 k.k. bezpośrednio podejmuje kwestię propagowania ustroju totalitarnego. Przestępstwo stanowi również publiczne propagowanie faszyzmu lub innego ustroju totalitarnego oraz nawoływanie do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość.

- Art. 119 k.k. penalizuje zachowania mające przestępstwa motywowane uprzedzeniami popełniane ze względu na przynależność narodową, etniczną, rasową, polityczną, wyznaniową lub bezwyznaniowość. Zabronione jest stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej wobec grupy osób lub poszczególnej osoby z powodu przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub z powodu jej bezwyznaniowości.

- Art. 257 k.k. - karane jest publiczne znieważanie osoby lub grupy osób lub naruszanie nietykalności cielesnej z tych przyczyn.

Statut szkoły i inne dokumenty szkolne

Każda szkoła ma zestaw dokumentów, które określają zasady jej funkcjonowania, prawa, obowiązki uczniów i reguły zachowania. Wszystkie szkoły opracowują regulaminy zachowania, w których wskazuje się na pożądane i nieakceptowalne zachowania uczniów, w tym stosowania agresji i przemocy oraz konsekwencje, jakie spotkają uczniów łamiących zasady. Ponadto szkoły na bieżąco aktualizują programy wychowawcze i profilaktyczne.

Prawo krajowe i możliwość wpisania szczegółowych wymagań do szkolnych dokumentów są poważnymi instrumentami, które mogą być wykorzystane w konkretnych sytuacjach zagrożenia. Reklama i agitacja polityczna nie powinny mieć w szkole miejsca. Zgodnie z obowiązującym prawem szkoły mają możliwość, a nawet obowiązek reagowania i przeciwstawienia się niepożądanym zachowaniom. Oparcie w prawie jest ważne, ale równie istotne jest też podejmowanie działań pedagogicznych.

Kiedy i jak to robić?

W nagłych sytuacjach nauczyciele często zastanawiają się, co robić?

Metody i środki powinny być stopniowalne i odpowiednie do przewinienia ucznia. Jeśli uczeń posługiwał się zakazanym symbolem (np. swastyką) lub gestem, warto zastanowić się, jaka reakcja będzie właściwa. W sytuacji, gdy zrobił to jednorazowo, być może nie jest konieczne zgłaszanie tego faktu na policję. Takie zgłoszenie może utrudnić uczniowi dalszą karierę szkolną a nauczycielowi pracę wychowawczą z tym uczniem w przyszłości.

Znajomość ucznia i kontekstu wydarzenia są kluczowe. Jeśli wiemy, że uczeń należy do grupy, która utożsamia się z ww. zachowaniami, należy rozważyć zgłoszenie takiego wydarzenia na policję po to, aby chronić pozostałych uczniów przed dyskryminacją.

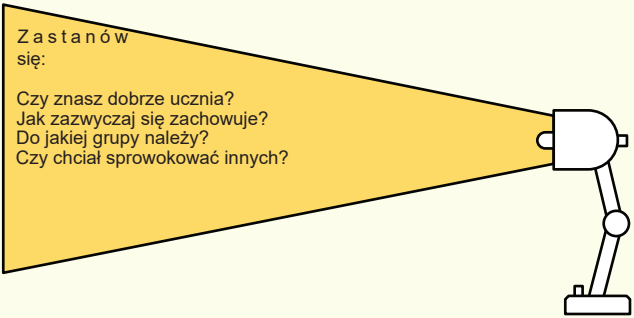

Rozwiązania:

- Jeśli pojawiła się przemoc, nie wahaj się wezwać policji, by chronić osoby zaatakowane.
- Jasno, klarownie i otwarcie przedstaw problem. Może być to pouczające dla wszystkich zaangażowanych w sytuację konfliktową.
- Taka reakcja wzmacnia uczniów z tzw. środka, tych, którzy stosują się do zasad i z szacunkiem odnoszą się do innych. Ci, którzy się wahają i nie wiedzą, co mają myśleć, mogą dostrzec, że opinie i postawy radykałów prawicowych wcale nie są neutralne.
- Ofiary (lub potencjalne ofiary) dostrzegają, że nie są pozostawione same sobie, że inni ich wspierają i nie zostawiają w potrzebie, gdy pojawia się problem.

Profilaktyka

Profilaktyka jest istotna. Ważne jest, by w pracy z uczniami pojawiły się treści związane z ideologiami totalitarnymi. Otwarcie należy rozmawiać o tym, jakie grupy społeczne były prześladowane, np. homoseksualiści, Żydzi i Romowie oraz pokazywać, do czego doprowadziły tamte ideologie. Zestawienie ww. treści z dyskusją o ideologii współczesnych organizacji neonazistowskich pozwoli uczniom na samodzielną refleksję. Stawianie zakazów, bez rozmowy z młodymi ludźmi, jest przeciwskuteczne, bo prowadzi do oporu i usztywnienia postaw.

- Buduj świadomość wśród uczniów i w całej szkole.
- Zdobądź wiedzę o tym, jakim językiem, memami posługują się uczniowie, jakiej słuchają muzyki (CLIO App w tym Ci pomoże).
- Pytaj uczniów i rozmawiaj z nimi o tym, jak oni i inne osoby ze społeczności szkolnej i pozaszkolnej chcieliby żyć, jakich relacji z innymi ludźmi chcieliby doświadczać.
- Organizuj zajęcia i proponuj projekty o dyskryminacji.
- Zwracaj się o wsparcie do ekspertów zewnętrznych.
- Spraw, by niepożądane symbole zostały wpisane do oficjalnych dokumentów szkoły.
- Zaangażuj uczniów i rodziców.
- Zabiegaj o wsparcie dla swoich działań całej społeczności szkolnej.

Szkoła może zrobić wiele

Szczególnie ważne jest podejmowanie działań, których celem będzie zapobieganie wzmacnianiu negatywnych postaw. Można zaprosić specjalistów, którzy przeszkolą nauczycieli i poprowadzą zajęcia z uczniami. Oto obszary pracy szczególnie rekomendowane:

- uczenie dialogu i komunikacji bez przemocy
- budowanie postaw i zachowań prospołecznych
- wzmacnianie umiejętności rozwiązywania sytuacji konfliktowych
- uwrażliwianie na różnorodność
- uczenie myślenia krytycznego i rozpoznawania fake news
- wprowadzanie edukacji antydyskryminacyjnej

Dalsze możliwości szkolenia w CLIO

- W ramach projektu CLIO oferujemy szkolenie typu blended.
- Wszystkie materiały będą dostępne na stronie projektu, również po jego zakończeniu.
- WCIES na bieżąco oferuje wsparcie ekspertów oraz bezpłatne szkolenia dla nauczycieli, dyrektorów i rodziców.

Projekt Clio to projekt mający na celu zapobieganie i radzenie sobie z mizantropijnymi (stroniącymi od ludzi) postawami w szkołach zawodowych. Nauczyciele i dyrektorzy powinni mieć możliwość rozpoznawania i rozumienia postaw uczniów, a także wpierania bez obaw wartości demokratycznych. W tym celu interdyscyplinarni eksperci z Austrii, Chorwacji, Niemiec i Polski opracowują materiały, takie jak: aplikacja, szkolenie typu blended i podcast. Głównym celem projektu jest zbudowanie sieci współpracy z innymi podmiotami w poszczególnych krajach w celu wzmocnienia szkół i zapewnienia profesjonalnego wsparcia poprzez współpracę z ekspertami i zapewnienie dostępu do materiałów.

www.clio-project.eu

https://www.wcies.edu.pl/wspolpraca-miedzynarodowa/clio

http://www.zspoligraf.pl/erasmus-clio

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej
https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm

Informacja o działalności Rzecznika Praw Obywatelskich oraz o stanie przestrzegania wolności i praw człowieka i obywatela w roku 2018. Rzecznik Praw Obywatelskich https://www.sejm.gov.pl

Kodeks karny http://prawo.sejm.gov.pl/

Kodeks cywilny http://prawo.sejm.gov.pl/

Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Komendanta Głównego Policji w sprawie propagowania symboli rasistowskich i faszystowskich https://rpo.gov.pl
Dyskryminacja a przepisy prawne www.ore.edu.pl

Radicalisation Awareness Network https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network_en

REGULATION (EU) 2016/679 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)

Instytut Bezpieczeństwa Społecznego
https://www.fundacjaibs.pl/

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
https://www.hfhr.pl/

Amnesty International https://amnesty.org.pl/

Portal Działasz.pl https://dzialasz.ceo.org.pl/node/489

Portal Uchodzcy.info
http://uchodzcy.info/reaguj-na-przestepstwa-z-nienawisci/

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=PL

Unijny zakaz dyskryminacji a prawo polskie.
Analiza funkcjonowania przepisów antydyskryminacyjnych w praktyce polskich sądów
https://ec.europa.eu/poland/sites/poland/files/docs/news/ptpa_raport_www_fin.pdf

Przestępstwa motywowane uprzedzeniami
http://www.mowanienawisci.info/

CLIO

KONTAKT

www.clio-project.eu

www.facebook.com/ClioProject

Projekt współfinansowany w ramach programu Unii Europejskiej „Erasmus+”

Wsparcie Komisji Europejskiej dla produkcji tej publikacji nie stanowi poparcia dla treści, które odzwierciedlają jedynie poglądy autorów, a Komisja nie może zostać pociągnięta do odpowiedzialności za jakiekolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.
Numer projektu: 2019-1-DE02-KA202-006185